

De a felvillantott és kihagyott lehetőségért tényleg kár.

F. BIRKUS ILONA

(Fordította Berta Ádám, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2009, 308 oldal, 2990 Ft)

TÓTH KRISZTINA: *Hazaviszlek, jó?*

Anyukám elvetemült krimiolvasó. Az elején kitalálja a gyilkost, de azért végigolvassa. Aztán elfelejti, és megint. Meg szereti az életrajzi dolgokat is: Vathy Zsuzsa, Karinthy Ferenc, Szobotka Tibor fogy nálunk kilószám. Egy éjjel, egy könyv. Tényleg volt Örkénynek Németországban nagynénje? (Mi van?) *Macskajáték*. Szabó Magda hányban is kapott Kosuth-díjat? *Az ajtó*. Ilyen kérdésekkel nyaggat, meg hogy: *akit te olvasol*, miket írnak mostanában? Benyúlok a táskámba, nem, ezt most nem, majd nézek valamit, ami neked is. Óvatos próbálkozások Háy irányába, mint ami mégiscsak valamiféle realista ügy lenne, vagy legalábbis nem úgy posztmodern: teljes kudarc. (Kisfiam, nekem ilyet többet ne hozzál.)

De Tóth Krisztában nagyon bízom. Ha akarom, rendes referen-

ciális könyv, nemfikció: kezelhető mennyiségben társadalmi problémák és lehetetlen, hajszálpontos megfigyelések (nekem is régi mániám, a metrókocsik ülésén *valóban* öten férnek el kényelmesen, nem pedig hatan), az én anyukámnak ez kell, vagy gyilkosság. Mondjuk a minimalista kanapén talpig Chelben ücsörgő, disznófejű nőt a borítóról ki kell majd magyaráznom, de onnantól kicsit könnyebb a helyzet.

Tárcanovellák, publicisztikák – ígéri a szöveg. De melyik? Az én helyzetemben ez nagyon nem mindegy.

Vagy mégis? Konkrétan: a saját élményeit meséli az író, vagy csak kitalálja? Az a beszédmód, ahogy a (kb. Tóth Kriszta-korúra saccolható) hang a szövegekben megnyilvánul, valamiféle koherens elbeszélőt sejtet, ebben nem érzek túl nagy veszélyt. Aztán

arról is szó kerül, hogy ez az elbeszélő foglalkozását tekintve író, Budapesten él, folyamatosan tömegközlekedik és rendszeresen fogyókúrázik. Közben pedig megfigyel, lejegyez, pontosan, szellemesen, néha meghatóan, ahogy egy ilyen íróhoz illik. A jobb szövegekben hol enyhébb, hol brutálisabb csavar: a szolid és elcsépelet MÁV-kritikának induló *Szólánc* az önfelvedten üvöltöző rasszista és a nekivadult

cigányozást részvétlenül szemlélő utastársak felrajzolásába csap át. Ez Magyarország, ezt ismerjük.

Persze van, amikor ez a jól azonosítható hang elnémul, de ott meg mintha Kosztolányi *Alakjai* tűnének elénk, az idétlen szövegeleji magyarázkodások nélkül, viszont némi narrációval támogatva. Ezek is jók, mert vagy extrémek, vagy tipikusak: milyenek látszik egy férfi műkörmös (Lali), és megfordítva, mit gondolhatnak a macsó pasik a női szexualitásról. És tényleg, mit?

Aztán vegyessen, valóságos problémák fikcióba rejtve: például a hajléktalan, aki furcsa félreértés folytán médiasztárrá válik. Ez, ha jól értem, az ún. társadalomkritika, szintén kötelező elem, egyfelől jól mutatja mai világunk *értékvesztettségét*, meg ugye a *média hatalmát*, anyukám szeretni fogja. Ahogy az örkényi abszurdot újrairó MÁV-osokat is (mondom, ebben a könyvben egyfolytában tömegközlekednek), akik nagyon leegyszerűsítve Kóka Jánosnak küldendő levelekben látják a kiutat a vállalat szorult helyzetéből, s lényegében munka helyett is efféle levelek megírására buzdítják az utasokat (*Örkény-árnyjáték*). Beázik a lakás, szerelők jönnek, a plafon helyett a csempét verik szét (*Belső kéménykár*). Ezt is ismerjük.

No de akkor hol marad az *irodalom*? Egyáltalán igényli-e ezt itt valaki? (Én annyira nem.) És mi volt az a dolog a borítón a disznó-

fejfel? Ígéret volt vagy fenyegetés? Persze értem én a bábeli nyelvzavarra történő utalásokat a bolgár fordítónóval – nem is tudnám nem érteni, hiszen a kötet legszajbarágósbabbb jelenetében maga Esti Kornél emeli ránk a kalapját –, az elbeszélővel egyetértésben mi is fáradtan bólintunk. Az ún. irodalmi utalások biztosan jelölik a gyengébb szövegeket.

Mégis, valamitől baromira működik ez az egész. Lefekvés előtt, órák közt a szünetben, vonatra várva. A metrón összebb húzom magam, miközben befurakszik mellénk a hatodik. Állandó élményem: tényleg. A kötet anyukámnál. Fontolgom, de mégsem veszek még egyet, hogy itthon is meglegyen. Majd otthon olvasgatom. Jó lesz.

MÉSZÁROS MÁRTON

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2009,*
224 oldal, 2690 Ft)

PAYER IMRE: *Pattanni, bullni*

Újabb versekkel gazdagodott nemrégiben posztmodern irodalmunk: megjelent Payer Imre ötödik verseskötete, *Pattanni, bullni* címmel.

Payer Imre irodalomtörténész, költő az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerzett diplomát és PhD fokozatot irodalomtudomány-